

אחריהן עבודה אחרת:

19-א לא משום זרות אם עשן זר, (1) ולא משום טומאה אם עשה אותן טמא, (2) ולא משום מחוסר בגדים כשעשה אותם כהן ללא בגדי כהונה, (3) ולא משום שלא (4) רחוק ידיים ורגלים — (5)

טומאה" — הא מקטיר — שהיא עבודה שאין אחריה עבודה אחרת — אם עשה כן בטומאה הרי הוא חייב; ומאי לאו מיתה הוא חייב, הרי למדנו: כהן ששימש בטומאה חייב מיתה בידי שמים, ותיקשי לרב ששת שפוטרו!?

ודחינן: אף המקטיר בטומאה לא במיתה בידי שמים הוא, אלא באזהרה הוא, ומלקות הוא חייב. (6)

ומשמע — מדאמרין על עבודות אלו שיש אחריהן עבודה "אין חייבין עליהן ... משום

למעוטי קדשי גויים וקדשי נשים, וכי בטומאה קרבי ...; אלא הכי קאמר: בני ישראל נמי שהם זרים לא יעבדו שלא יחללו; וכיון דזרות וטומאה מחד קרא נפקי, מאן דמחייב אזרות מחייב נמי אטומאה, [כלומר: מי שאינו מתחייב על זרות, אינו מתחייב על טומאה].

3. פירש רש"י: דאינהו [מחוסרי בגדים] נמי מזרות איתרבאי ..., דכתיב: "וחגרת אותם אבנט [אהרן ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם]", בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם [אין כהונתם עליהם], והווי להו זרים.

4. כן היא הגירסא ברש"י; ובמשנה בזבחים הוא נוסף במוסגר.

5. פירש רש"י: ד"חוקה חוקה" ממחוסר בגדים גמר לה התם לענין אחולי עבודה [שהעבודה מתחללת על ידי מי שאינו רחוק כמו על ידי מחוסר בגדים, שהוא כמו זר], והאי תנא נמי יליף מינה, דאמר: מה מחוסר בגדים לא מיחייב אלא אגמר עבודה, האי נמי לא מיחייב אלא אעבודה שהוא גמר.

6. משום שעבר על "וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו", שהיא אזהרת כהן ששימש

1. פירש רש"י: זר שעשה אחת מהן בפנים אינו חייב מיתה ... מדכתיב "ועבדתם, עבודת מתנה [אתן את כהונתכם, והזר הקרב יומת]", ודרשינן: עבודה תמה, ולא עבודה שיש אחריה עבודה; וכל הני יש אחריה עבודה:

"יוצק וכולל" ושאר עבודות דמנחה [פותרת, מולח, מניף, מגיש והקומץ], יש אחריה עבודה, דהקטרת קומץ [היא] אחר כולן.

[ו]ה[מסדר את השולחן], [יש אחריה עבודה, כי:] עבודה אחרונה של לחם הפנים היינו סילוק בזיכין והקטרתן.

"המטיב את הנרות" [היינו] המדשנם שחריית, [הרי] יש אחריה הדלקת ערבית.

"מקבל דמים" [אינו חייב משום זרות, כי] יש אחריו זריקה [של הדמים].

2. פירש רש"י: כהן טמא ששימש; ולכך אין חייב עליהם משום טומאה, דזרות ושמוש בטומאה מחד קרא נפקא אזהרה דידהו ... [דכתיב: "דבר אל אהרן ואל בניו, וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו ..."] דהיינו טומאה, כדכתיב בתריה "אמר אליהם לדורותיכם, כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה'"], וזר נמי מיניה דרשינן, מדאיצטריך קרא למכתב "[מקדשין בני ישראל, ו]למעוטי מאי, אי

ומקשינן עלה: **אלא זר נמי לאזהרה!**? כלומר: והרי כך יש לדייק מאותה משנה שאמרה על כל העבודות הללו שאינו חייב משום זרות: "הא מקטיר חייב משום זרות", וכי תאמר אף לגבי זרות שאינו במיתה אלא באזהרה, **והכתיב "והזר הקרב יומת [בידי שמים]"**!?

ומשנינן: **הא כדאיתא והא כדאיתא**, כלומר: אין לדמות אותם, ויש לומר, דאם כי זרות הוא לענין מיתה בידי שמים, מכל מקום גבי טומאה אינו אלא לאזהרה.

ואכתי מקשינן: והרי אם אף על עבודה תמה בטומאה אינו חייב אלא מלקות, **מכלל דיוצק וכולל בטומאה ששנינו שם שאינו חייב עליהם, לאו נמי לא עבר!**?

והתניא: אזהרה ליוצק וכולל בטומאה מניין? תלמוד לומר [ויקרא כא] "אמור אל הכהנים בני אהרן ... קדושים יהיו לאלהיהם, ולא יחללו שם אלהיהם"! (7)

ומשנינן: היוצק והכולל בטומאה אינו אסור אלא **מדרבנן, וקרא — "קדושים יהיו ..."** — **אסמכתא בעלמא היא.** (8)

מיתבי לרב ששת מהא דתניא:

ואלו הן שבמיתה בידי שמים ... וטמא ששימש, הרי בהדיא שהוא חייב מיתה בידי שמים, ודלא כרב ששת!?

ומסקינן: **תיובתא דרב ששת.**

גופא:

ואלו שבמיתה בידי שמים:

האוכל את הטבל שלא הורמו ממנו תרומות ומעשרות, וכהן טמא שאכל תרומה טהורה, וזר שאכל את התרומה, וזר ששימש במקדש, וטמא ששימש במקדש, וטבול יום ששימש, ומחוסר בגדים ששימש, ומחוסר כפרה [טמא שעדיין לא הביא כפרתו לאחר מלאת ימי טומאתו] ששימש, וכהן שלא רחץ ידים ורגלים, (9) ושתויי יין ופרועי ראש [שעברו עליהם יותר משלשים יום שלא גילחו את ראשם] ששימשו במקדש —

אבל ערל, (10) ואונן, ויושב ששימשו במקדש:

אינן במיתה, אלא באזהרה. (11)

ובעל מום ששימש במקדש:

בטומאה, כמובא בהערה לעיל, רש"י.

7. ואם אינו ענין לטמא ששימש עבודה תמה, כי הוא נלמד מדכתיב [ויקרא כב] "וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו", תנהו ענין ליוצק וכולל; רש"י.

8. ועיקר הפסוק בא לרבות טבול יום ששימש בטומאה, כמבואר בסוגיא להלן פג ב; רש"ש.

9. ראה תוספות בד"ה ולא, אם חיובו הוא רק

כשימש.

10. כגון שמתו אחיו מחמת מילה [שאסור למול], רש"י; כלומר: אפילו מתו אחיו מחמת מילה; ושלא כדעת רבינו תם שאין דין זה אמור אלא ברשע לערלות.

11. לדעת רש"י, הערל אינו לוקה, וכן דעת ה"יד רמה; ולדעת הרמב"ם: הערל לוקה, אבל אונן ויושב אינם לוקים; ראה בזה בהערות פד א.

רבי אומר במיתה.

וחכמים אומרים באזהרה.

הזיר במעילה [הנהגה מן ההקדש שיש בו מעילה, במזיד]:

רבי אומר: במיתה.

וחכמים אומרים: באזהרה.

שנינו בברייתא: ואלו שבמיתה האוכל את הטבל:

מנלן [מנין הוא נלמד]?

דאמר שמואל משום רבי אלעזר:

מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה, דכתיב [ויקרא כב] "ואיש [זר] כי יאכל קודש [תרומה] בשגגה, ויסף חמישיתו עליו, ונתן לכהן את הקודש. ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה", וממשמע שאמר הכתוב "את אשר ירימו לה" לשון עתיד, למדנו לדרוש: אף בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ואמר הכתוב שלא יחללום לאוכלם בטיבלם —

ויליף "חילול" [ולא "יחללו"] "חילול" מתרומה שאכלה בטומאת הגוף, שנאמר בה [ויקרא כב]: "איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב ... או איש אשר יגע בכל שרץ אשר יטמא לו, או באדם אשר יטמא לו לכל טומאתו. נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב, ולא יאכל מן הקדשים, כי אם רחץ בשרו במים. ובא השמש וטהר, ואחר יאכל מן הקדשים [תרומה] (12) כי לחמו הוא.

ושמרו את משמרתו [מלאכול תרומה בטומאת הגוף] ולא ישאו עליו חטא, ומתו בו כי יחלוהו" —

מה לחלן בתרומה שאכלה בטומאה במיתה, שהרי אמרה תורה "ומתו בו כי יחלוהו", אף כאן — גבי אוכל את הטבל — במיתה.

ומקשינן: ונילף "חילול חילול" מנותר — שנאמר בו [ויקרא יט] "וכי תזבחו זבח שלמים לה' ... ביום זבחכם יאכל וממחרת ... ואם האכל יאכל ביום השלישי ... ואוכליו עוונו ישא, כי את קדש ה' חלל, ונכרתה הנפש ההיא מעמיה" — ונאמר:

מה לחלן גבי אוכל את הנותר בכרת, אף כאן באוכל את הטבל בכרת!?

ומשנינן: מסתברא דאוכל את הטבל — מתרומה שאכלה כהן בטומאה חוה ליה למילף, שכן דומה הוא לו בכמה ענינים, ואלו הן:

תרומה, היינו: בשניהם יש תרומה, שאף בטבל מעורב תרומה.

חוצה לארץ, היינו: שניהם אינם נוהגים בחוצה לארץ; אבל נותר נהג במדבר, ובשעת היתר הבמות.

חותרה, היינו: יש היתר לאיסורם, שהטבל יש לו היתר על ידי הפרשת תרומה עליו; והטמא לאחר שטבל מותר בתרומה.

ברבים, כלומר: לשון חילול הנאמר בשניהם בלשון רבים הוא נאמר [יחללו], "יחלוהו", מה שאין כן בנותר שלשון

12. ממה שהתיר הכתוב לאכול אחר הערב שמש, למדנו שה"קדשים" הנזכרים כאן היינו

חילול נאמר בו בלשון יחיד ["חלל"].

פירות, היינו: הן הטבל והן התרומה פירות הם, תאמר בנותר שאינו שייך בפירות.

פיגול ונותר, כלומר: אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה פיגול ונותר, ואל תלמד מקדשים שנוהג בהם פיגול ונותר.

ומקשינן: **אדרבה מנותר** הוה ליה למילף, **שכן** אף לו דומה הטבל בכמה ענינים, ואלו הם:

פסול אוכל, היינו: הן טבל והן נותר פסולם הוא במאכל, תאמר בכהן טמא שאכל את התרומה, שפסולו בגופו ולא במאכל.

אין לו היתר במקוה, תאמר בטמא שאכל את התרומה שיש לו היתר במקוה.

ומשנינן: **הנך נפישן** [אלו רבים מאלו], כלומר: הענינים השוים לטבל ולתרומה רבים הם מהענינים השוים לטבל ונותר, ולפיכך מסתבר יותר ללמוד טבל מתרומה מאשר מנותר.

רבינא אמר: אף בלא טעם זה מתרומה יש ללמוד, **דחילול דרבים מחילול דרבים עדיף**, כלומר: כיון שבלשון הכתוב — ממנו אנו לומדים את הגזירה שוה — שוה הטבל לתרומה, ששניהם כתובים בלשון רבים, יש

לנו ללמוד זה מזה, ולא מנותר שלשון הכתוב בו שונה, שהוא נאמר בלשון יחיד; ודמיון זה עדיף מכל שאר הענינים השוים לטבל ולנותר.⁽¹³⁾

שנינו בברייתא: ואלו שבמיתה ... **וכהן טמא שאכל תרומה טהורה**:

ומפרשינן: **מנלן?**

דאמר שמואל: **מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה, שהוא במיתה בידו שמים?**

מהא **דכתיב** "איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב ... או איש אשר יגע בכל שרץ אשר יטמא לו, או באדם אשר יטמא לו לכל טומאתו. נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ... **ושמרו את משמרתו** [מלאכול תרומה בטומאת הגוף] **ולא ישאו עליו חטא**, ומתו בו כי יחללוהו".

ודייקנן בלשונו של שמואל שאמר "מנין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידו שמים":⁽¹⁴⁾

תרומה **טהורה אין**, אכן חייב עליה מיתה האוכלה בטומאת הגוף, אבל תרומה **טמאה שאכלה** בטומאת הגוף **לא** חייב עליה מיתה

ומשום **דאמר שמואל אמר רבי אלעזר**:

14. כן פירש רש"י; ולכאורה צריך עיון: הרי אף בברייתא הלשון הוא "וכהן טמא שאכל תרומה טהורה", ויותר היה מסתבר לפרש את הגמרא על הדיוק מן הברייתא! ואכן ב"יד רמה" מפרש: "ודייקנן ממתניתא: טהורה אין טמאה לא, ואמר שמואל ... סיעתא מייתי מינה לדוקיא ממתניתין".

תרומה, כי בקדשים אסור הוא לאכול עד שיביא כפרתו].

13. לשון ה"יד רמה": דהא עיקר גזירה שוה ב"חילול חילול" קאתינן, הילכך על כרחך מחילול דדמי ליה טפי ילפינן ליה.

התרומה, שהוא הענין המבואר שם למעלה מן הפסוק "ומתו בו כי יחללוהו".

מיתבי לרב מן הברייתא דלעיל:

ואלו הן שבמיתה ... זר האוכל את התרומה?!?

ותמהינן: מתניתא אדרב קא רמית?! רב תנא הוא ופליג [וכי מברייתא אתה מקשה לרב, והרי רב תנא הוא ובכחו לחלוק על התנא של הברייתא].

שנינו בברייתא: ואלו שבמיתה ... זר ששימש:

ומפרשינן טעמא, משום דכתיב [במדבר ג י] "ואת אהרן ואת בניו תפקוד ושמרו את כהונתם, וזר הקרב יומת".

שנינו בברייתא: ואלו שבמיתה ... וטמא ששימש:

ומפרשינן טעמא: כדבעא מיניה רב חייא בר אבין מרב יוסף:

מניין לטמא ששימש שהוא במיתה, דכתיב [ויקרא כב ב] "דבר אל אהרן ואל בניו, וינזרו מקדשי בני ישראל, ולא יחללו את שם קדשי ... אמר אליהם לדורותיכם, כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אלך הקדשים אשר

מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה, שנאמר גבי כהן שאכל תרומה בטומאת הגוף: "ומתו בו כי יחללוהו",

ב-19 ולמדנו: לא חייבה תורה אלא את המחלל את התרומה על ידי שאכלה בטומאה, פרט לזו — תרומה טמאה — שמחוללת ועומדת קודם שאכלה זה בטומאת הגוף.⁽¹⁾

שנינו בברייתא: ואלו שבמיתה ... זר שאכל את התרומה:

אמר רב:

זר שאכל את התרומה, לוקה.

אמרי תמהו ליה רב כהנא ורב אסי לרב:

לימא מר [היה לרב לומר] "זר שאכל את התרומה — במיתה", דהא כתיב [ויקרא כב] "ומתו בו כי יחללוהו [אני ה' מקדשם] וכל זר לא יאכל קודש", ומשמע: זר שאכל את הקודש — דהיינו תרומה, שבו מדבר כל הענין שם — הרי הוא במיתה בידי שמים?!⁽²⁾

אמר להם רב: "אני ה' מקדשם" הפסיק הענין בין "ומתו בו" לבין "וכל זר לא יאכל קודש", ואם כן לא אמרה תורה "ומתו בו כי יחללוהו" אלא לענין כהן טמא שאכל את

טהורה, ייפטר, שהרי כיון שנגע בו, טימאהו?! ראה מה שביארו התוספות בזה.

2. זאת מלבד כהן טמא שאכל את התרומה, שאף עליו אמרה תורה "ומתו בו כי יחללוהו", כדלעיל.

וראה בתוספתא כריתות פרק א דשם הגירסא היא "וכהן טמא שאכל תרומה", ולא נזכר "טהורה", [וראה "אור הגנוז" שם]; ומיהו בתוספתא דקרבנות פרק יב הגירסא היא "טהורה".

1. ואם תאמר: אם כן אף טמא שאכל תרומה